

ВІДГУК

на дисертаційну роботу

Ковальчук Галини Романівни

на тему:

“Оцінювання та запобігання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств”,

офіційного опонента доктора економічних наук, доцента

Гришової Інни Юрівни

представлену на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Зростання рівня конкуренції на машинобудівних ринках, кризові явища у вітчизняній економіці, торгівельна війна із Російською Федерацією, яка все ще залишається головним ринком збуту вітчизняної машинобудівної продукції, відкриття вітчизняного ринку для входження європейських машинобудівників, відсутність реальних реформ у економічній та фінансовій сферах спричиняє напруженість та невизначеність у діяльності машинобудівних підприємств. Додавши до цього зниження рівня життя населення, соціальні проблеми, значний управлінсько-адміністративний апарат досліджуваних та низький рівень соціальної відповідальності вітчизняних машинобудівників формує атмосферу напруженості та конфліктності у стосунках між працівниками. Тому гостро лежить проблема розвитку практичних інструментів оцінювання та запобігання конфліктів. Фактично управління конфліктами на підприємства призводить не тільки до позитивних соціально-психологічних але й економічних наслідків і є основним елементом соціальної відповідальності бізнесу.

Застосування концепції соціальна відповідальність бізнесу вже сьогодні стає повноцінною частиною стратегічних напрямків розвитку великих компаній, в контурах яких розвиваються та удосконалюються поряд з інституційними засадами й практичні напрямки виконання соціальної активності. Одним із векторів реалізації соціально-орієнтованого бізнесу є добровільний внесок підприємницького сектора в розвиток власних працівників за допомогою використання механізму соціальних інвестицій.

Цей напрямок надзвичайно актуальний для діяльності національних машинобудівних підприємств, оскільки до праці заангажовано велика кількість працівників, які не відчували істотної трансформації, бо продукцію, що вони випускають, або послуги, які надають, були затребувані через низку підприємств природніх монополістів, а також частина оплати проводилась в іноземній валюті. Відповідно замість оптимізувати організаційні структури та виробити механізми їх скорочення, вітчизняні машинобудівні підприємства, часто, збільшували управлінські апарати й нарощували витрати на персонал, які, за словами експертів галузі, є невиправданими та неефективними. Дублювання функцій, невиправдані витрати на персонал та створення штучних підрозділів та посад призводить до зростання рівня конфліктності та невизначеності.

У зв'язку з цим, дисертаційну роботу Ковальчук Галини Романівни в якій розглядаються основні аспекти оцінювання управлінських конфліктів та запобігання, в контексті отримання функціональних ефектів у діяльності машинобудівних підприємств віддачі, слід вважати актуальною і своєчасною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки, пропозиції й рекомендації дисертаційної роботи в достатній мірі обґрунтовані і переконливі, оскільки ґрунтуються на реальних та достовірних даних практичної діяльності машинобудівних

підприємств, а також підкріплені комплексним використанням взаємодоповнюючих методів дослідження, що вміло використовуються автором у роботі. Основними з яких є методи аналізу та синтезу, класифікації та декомпозиції; математико-статистичні, порівнянь, графічні для обробки та презентації даних, комп'ютерного розрахунку та обробки економічної інформації.

Обґрунтованість дисертаційної роботи підтверджує її практична направленість й зв'язок з науково-дослідними темами кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва «Проблеми менеджменту і міжнародного підприємництва» Національного університету «Львівська політехніка» (номер державної реєстрації 0108U004264).

Також результати дослідження використовувались під час виконання держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка»: ДБ/ПСМ «Методологія та інструментарій процесійно-структурованого менеджменту» (номер державної реєстрації 0111U001215), затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України №1177 від 30.11.2010р. Ковальчук Г.Р. вдалось обґрунтувати вибір стратегії уникнення та врегулювання управлінських конфліктів у системі процесійно-структурованого менеджменту підприємств (розділ 3. «Розроблення інструментарію процесійно-структурованого менеджменту», підр. 3.3. «Розроблення інструментів оптимізування управлінських рішень на засадах формалізації методів процесійно-структурованого менеджменту») (акт впровадження від 23.12.2013р.).

В роботі чітко та зрозуміло визначено мету дисертаційного дослідження – розроблення теоретичних положень і прикладних рекомендацій щодо удосконалення процесу оцінювання та запобігання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств.

Здобувачем вірно визначено об'єкт дослідження – процеси оцінювання та запобігання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств.

Визначеній меті, об'єкту та предмету дослідження відповідають логічно обгрунтовані завдання, які мають наукову новизну і свідчать про достатній науковий рівень дисертаційної роботи.

Відповідно до поставленої мети, автором сформовано основні концептуальні положення та визначено напрями досліджень, які обумовлені наявністю проблем, що потребують термінового вирішення.

У першому розділі дисертації «Теоретичні та практичні аспекти управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств» здобувачем систематизовано теоретико-концептуальні підходи до трактування основних понять та розвинуто термінологічний апарат у сфері управління конфліктами, в тому числі, запропоновано авторське трактування поняття «управлінський конфлікт» (с. 15-23); розвинуто класифікацію управлінських конфліктів із виокремленням цілої низки нових класифікаційних ознак та видів конфліктів (с. 27-43) та виокремлено особливості управлінських конфліктів, що виникають у діяльності машинобудівних підприємств (с. 50-54).

У другому розділі дисертації «Аналізування особливостей протікання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств» дисертантом проведено аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ за появи та розвитку конфліктів (с. 59-71), удосконалено модель Річардсона (с. 85-87), метод ідентифікування управлінських конфліктів (с. 97-112), модель життєвого циклу управлінського конфлікту з метою вибору стратегії та тактики управління конфліктами (ЖЦК) (с. 72-84).

У третьому розділі «Розвиток методів оцінювання та запобігання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств» здобувачем обгрунтовано необхідність дослідження та вивчення первинних конфліктів зокрема міжособистісних, які є причинами створення довгого та

широкого ланцюжка інших видів конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств (с. 116-118), сформовано метод кількісного оцінювання міжособистісних управлінських конфліктів на засадах використання поєднувального аналізу як багатовимірного інструменту дослідження соціально-економічних явищ (с. 121-136), розвинуто способи запобігання та вирішення управлінського конфлікту з врахуванням кореляційних причинно-наслідкових зв'язків між різними видами конфліктів (с. 141-152) та стратегії розв'язання управлінських конфліктів в залежності від управлінських змін та доцільності залучення експертів до управління конфліктом, яка розраховано з допомогою теорії сценаріїв (с. 155-166).

Теоретичний наробок автора підтверджено значною кількістю таблиць, рисунків, додатків, що повністю відображають та розкривають зміст дисертаційної роботи і свідчать про реальність запропонованих висновків й рекомендацій які демонструють їх значення та вагомість за сучасних умов господарювання.

Зміст дисертаційної роботи та автореферату Коувальчук Галини Романівни підкреслюють значення й доводять різноплановість розробок автора за обраною проблемою, а також акцентують увагу на новизні досягнень. Дисертаційна робота має логічну структуру, відповідає меті, а її зміст повною мірою розкриває тему та відповідає завданням дослідження. Отримані здобувачем результати дисертаційної роботи, сформульовані висновки, рекомендації, пропозиції є науково обґрунтованими й відповідають меті і завданням її досягнення.

Зміст та завершеність дослідження

Дисертація Ковальчук Галини Романівни «Оцінювання та запобігання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств» представляє собою самостійну, завершену наукову роботу, що в достатньому об'ємі й повною мірою відображає підготовлені для публічного захисту наукові положення, результати теоретичних і розрахункових досліджень.

Завершеність роботи підтверджується даними про впровадження її результатів й пропозицій у практичну діяльність машинобудівних підприємств та в навчальний процес. Дисертаційна робота є зрілою завершеною працею, що представлено єдністю мети дослідження, завдань, змісту роботи, висновків й пропозицій за нею, має тотожність сенсу та змісту і у повному обсязі відображає особистий внесок Ковальчук Г.Р. в розвиток економіки та управління підприємствами як провідної галузі економічної науки.

Наукова новизна і достовірність отриманих результатів

В дисертаційній роботі на основі вивчення теоретичних та методичних аспектів проблеми автором розвинуто категоріальний апарат теорії та практики управління конфліктами та адміністрування управлінських конфліктів шляхом введення та удосконалення наступних понять: «управлінський конфлікт», «бар'єри участі у конфлікті», «бар'єри виходу з конфлікту», «мультиплікатор конфлікту», «ініціатор конфлікту», «очевидець конфлікту» (с. 20-26).

Автор розвиває класифікацію управлінських конфліктів з виокремленням їх особливостей, які орієнтовані насамперед на практичні заходи соціально-економічного характеру їх запобігання та зниження ймовірності появи дисфункціональних наслідків (с. 27-43).

Автором доведено домінування міжособистісних конфліктів у мапі управлінських конфліктів діяльності машинобудівних підприємств та вперше розроблено метод кількісного оцінювання міжособистісних управлінських конфліктів, використовуючи для кількісного розрахунки інструментарій багатовимірного аналізу, який дає змогу ідентифікувати одночасно як структуру управлінського конфлікту, так і його рівень за обраною системою пріоритетів, що підвищує вірогідність отриманих результатів (с. 116-138).

У розрізі оцінювання швидкості зміни та динаміки управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств удосконалено модель Річардсона для оцінювання та моделювання ситуацій пробігання конфліктів з метою оптимізування ресурсів на управління конфліктами та запобігання критичних негативних наслідків управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств (с. 75-86).

У дослідженні удосконалено метод виявлення управлінських конфліктів, який полягає у реалізації послідовних етапів: встановлення періодичності проведення ідентифікування управлінських конфліктів; використання методів збору інформації для ідентифікування конфліктів; оцінювання працівника та присвоєння статусу за рівнем участі у конфліктній ситуації (маркування рівня конфліктності); встановлення причин ймовірності виникнення конфліктів; формування мапи управлінських конфліктів підприємства, який дає змогу комплексно ідентифікувати конфлікти у кожній окремій ситуації їх настання (с. 93-112).

Автором запропоновано проводити аналізування життєвого циклу конфліктів, із детермінуванням основних елементів кожного етапу, що дає змогу чітко прописати процедуру дії керівників та інших стейкхолдерів у конфліктних ситуаціях (с. 73-85).

Цікавими і корисними в практичній діяльності підприємств є способи запобігання та стратегії управління конфліктами які, на відміну від існуючих, дадуть змогу врахувати кожну із позицій та ефективніше обрати не тільки заходи зниження конфліктів але й чітко виявити природу конфліктів та цілі опонентів (с. 139-160).

Практичне значення і цінність дисертаційної роботи Ковальчук Г.Р. полягає у тому, що основні результати дослідження використані для забезпечення та підтримки соціальної складової досліджуваних підприємств. Проведене автором дисертаційне дослідження, а також розроблені пропозиції

є вагомим кроком щодо підвищення рівня оцінювання та запобігання управлінських конфліктів.

Важливо відзначити, що в роботі спостерігається глибокий аналіз досліджуваної проблематики, водночас матеріал викладений просто та зрозуміло, що є свідченням наукової зрілості здобувача. Зміст дисертаційної роботи викладено логічно, а її новизна не викликає сумнівів. Достовірність й об'єктивність результатів і пропозицій підтверджується апробацією результатів дослідження на у СП «Сферос-Електрон» (довідка №67-01-649 від 14.04.2014), Концерн «Електрон» (довідка №64-10/617 від 11.04.2014) та на восьми науково-практичних і міжнародних конференціях. Окремі результати дисертації Ковальчук Галини Романівни використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання навчальних дисциплін «Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки, частина 2» та «Теорія організації».

Повнота викладу результатів дослідження в наукових фахових виданнях

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 18 наукових працях, 8 статей у фахових виданнях опубліковано, в тому числі 3 публікації у виданнях, що включені до наукометричних баз даних; у збірниках матеріалів і тез конференцій представлено 8 публікацій. Загальний обсяг публікацій, які належать автору, складає 3,98 др. арк.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації і повністю відображає її. Висновки та рекомендації, опубліковані в наукових працях і авторефераті, які частково відрізняючись деталізацією викладу, підкреслюють ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

В цілому позитивно оцінюючи дослідження, виконане Ковальчук Галиною Романівною, варто вказати на деякі наявні в ньому недоліки і дискусійні моменти.

До недоліків роботи слід віднести таке:

1. Автор досить ґрунтовно описав зв'язок між причинами конфліктів, видами конфліктів та їх дисфункціональних та функціональних наслідків у пункті 3.1., однак відсутнє статистичне підтвердження таких зв'язків та не знайшло подальшого розвитку така причинно-наслідковість у наступних підрозділах дисертаційного дослідження (с. 45-51). Використання та статистичне підтвердження такого зв'язку дало б змогу розробити ефективніші та адекватніші інструменти управління, оцінювання та запобігання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств.

2. Слід наскрізно виокремлювати конфлікти зовнішнього і внутрішнього походження, оскільки інструменти їх оцінювання, зниження негативних наслідків та запобігання істотно різнитимуться. Наприклад, в актуальності теми зроблений акцент на базову основу конфліктів зовнішнього походження (с. 3) - боротьба між країнами за ринки та ресурси, активне політичне протистояння у країнах, які зумовлюють виникнення та зростання конфліктів, а в третьому розділі більше уваги приділяються внутрішнім конфліктам.

3. Автор доцільно було б розглянути зв'язок між ризиками та конфліктами, оскільки ці два явища мають спільну природу появи та протікання часто переплітаються у проявах та наслідках (с. 89-110). Причинами виникнення управлінських конфліктів, часто, є невизначеність та ризик у процесі прийняття та реалізації управлінських рішень. Способи ідентифікування ризиків мають вищий рівень об'єктивності, тому саме дослідження цих двох явищ в парі підвищило б вірогідність розроблених

автором моделей ідентифікування та оцінювання рівня управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств.

4. Автор доходить висновків, що управлінський конфлікт є гальмуючим або акселеруючим чинником в управлінні підприємством, однак не показуючи зв'язків між управлінським конфліктом та конкретними індикаторами виробничо-господарської діяльності (с. 26-28). Формування таких моделей убезпечило підприємства від прийняття низки неефективних управлінських рішень в конфліктних ситуаціях.

5. У розробленій моделі оцінювання міжособистісних управлінських конфліктів, слід було б врахувати часові лаги, які виникають між конфліктами, їх протіканням та наслідками (с. 116-138). Тобто перед цим слід було б ввести передетап дослідження на ідентифікацію часових лагів, що загалом підвищило б практичну та теоретичну адекватність розробленої моделі.

Проте, відзначені недоліки не знижують позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є закінченим дисертаційним дослідженням, містить цілий ряд положень, що мають наукову новизну і практичну цінність.

Загальний висновок

В цілому, дисертаційна робота Ковальчук Галини Романівни «Оцінювання та запобігання управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), є самостійною, завершеною науковою роботою, в якій викладено авторський підхід щодо оцінювання та запобігання конфліктам із розробленням організаційно-методичного забезпечення.

Наукова новизна, відповідність змісту роботи меті та завданням дослідження, повнота викладення матеріалу, впровадження у практику

підприємств і навчальний процес, стиль роботи, обґрунтованість, достовірність, завершеність основних положень підкреслюють її значення для науки і практики, що є вкрай необхідним за сучасних умов господарювання.

Вирішення поставлених завдань, що представляють собою наукову новизну мають певний внесок у галузі економічної науки – економіки та управління підприємствами. За змістом й оформленням дисертаційна робота повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», пп. 9, 11, 12 затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 № 423 зі змінами та іншим чинним нормативним актам Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, а її автор Ковальчук Галина Романівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка і управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Ректор

Професор кафедри маркетингу
та управління бізнесом
Уманського державного педагогічного
Університету імені Павла Тичини
д.е.н., доцент



Handwritten signature: О.І. Безлюдний

Handwritten signature: Гришова Інна Юрївна

Гришова Інна Юрївна